

۱۸ جامعه

نگاه کارشناس

منتظر معجزه نباشید

احسان مصطفوی، رئیس مرکز تحقیقات

بیماری‌های نوپدید و بازپدیدانستیتوپاستور

روز گذشته، در صدر خبرهای مربوط به کرونا، خبر دستیابی کشور روسیه به واکسن بیش از همه به چشم خورد.

واقعیت اما این است که به خبر کشف واکسن کرونا ویروس، نباید مانند معجزه نگاه شود. دبیرکل سازمان بهداشت جهانی در نشست‌های این سازمان بارها گفته است که هنوز نمی‌توان به یک واکسن موثر که بیماری کرونا را به کلی از بین ببرد، دست پیدا کنیم.

شاید به خاطر همین است که دانشمندان در سازمان‌های جهانی برای تولید واکسن هدف‌گذاری کرده‌اند؛ امروز آنها به اثرگذاری

واکسن کرونا بین ۶۰ تا ۷۰ درصد، بسنده کرده‌اند. یعنی ایمنی صددرصدی وجود نخواهد داشت.

به‌جز موضوع اثربخشی واکسن، مساله دیگری هم وجود دارد؛ با تزریق واکسن، نمی‌توان

امیدوار بود که ایمنی در برابر بیماری صددرصد باشد.

درست مانند واکسن آنفلوآنزا، ایمنی واکسنی، در برابر فرم‌های شدیدتر بیماری خواهد بود. به این شکل که افراد بیمار خواهند شد، اما شکل شدید آن، که منجر به مرگ می‌شود، وجود نخواهد داشت. این شکل از ایمنی واکسنی در واکسن ویروس آنفلوآنزا هم وجود دارد. در واکسن آنفلوآنزا، مدت دوره تزریق یک‌ساله است، اما در واکسن کرونا هنوز نمی‌دانیم که باید تزریق واکسن در چه بازه زمانی، انجام شود و این روزها صحبت از برگشت عفونت پنج تا شش ماهه در ویروس کرونا مطرح است و احتمال، تزریق واکسن در دوره شش ماهه وجود دارد؛ اگر واکسنی در کشوری کشف شود، حداقل در خوشبینانه‌ترین شرایط پنج تا شش ماه، زمان می‌برد تا به تولید انبوه یا حتی صادرات برسد. یک کمپانی باید در کارخانه خود، واکسن را در حد سه تا چهار میلیارد دوز تولید کند. با این حجم از تولید، حتی با وجود داشتن بیش از ۱۰ کارخانه تولید، در کوتاه‌مدت نمی‌توان امیدوار بود واکسن به کشورهای دیگر صادر شود. به همه اینها باید مهر تایید هر کشور را هم اضافه کرد، هر واکسنی که به کشوری صادر می‌شود، باید مورد تایید و براساس استانداردهای آن کشور باشد تا واردات صورت بگیرد. بنابراین به خبر تولید واکسن کرونا، زیاد هم نباید خوشبین بود و همچنان باید به پروتکل‌های بهداشتی، استفاده‌از ماسک، رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی و بهداشت فردی و دوری از تجمعات، توجه کرد.

واکسنی برای همه جهان

مهدی خاتعلی‌زاده

پژوهشگر و رابطین الملل

حالا خیلی وقت است دستاوردهای پزشکی محدود به کشور یا قاره‌ای خاص نمی‌شود. برای مثال در حوزه پزشکی و موضوع کشف واکسن ویروس کرونا، دانشمندان و محققان ایرانی اقدامات بسیار خوبی کرده‌اند و پیشرفت‌های خوبی به دست آمده‌است؛ آنگذر که نمونه حیوانی این واکسن به تایید رسیده و وارد فاز انسانی شده‌است. اما چیزی که باید بدانیم این است که مساله پزشکی، محدود به یک کشور نیست و ماجرای واکسن این ویروس هم موضوعی کاملاً جهانی است. در واقع تازمانی که یک ویروس در یک نقطه از جهان وجود داشته‌باشد، دوترتین انسان‌ها را هم تهدید می‌کند. در چنین شرایطی، این ماجرا نیاز به همکاری همه ملت‌ها با همدیگر دارد و هر کشوری مثل روسیه که خبر کشف آن را اعلام می‌کند می‌داند برای سلامت خودش، باید دسترسی سریع و فوری و رایگان آن را در اختیار همه ملت‌ها در تمام دنیا قرار دهد. در واقع کشف واکسن کرونا باید خیلی سریع جهانی شود و این‌طور نیست اگر کسی در یک کشور به آن دست پیدا کند، خودش را ایمن کرده‌است و شرایط برای دیگر کشورها سخت باشد. چون برای ایمن بودن مردم آن کشور لازم است تمام دنیا سالم باشند، موضوعی که ایران هم بارها اعلام کرده‌است که تلاش‌ها برای کشف واکسن تلاش برای حقوق بشر و حفاظت از تمام مردم جهان است؛ نه فقط حفاظت از جان مردم در یک منطقه خاص.

دوپینگ روحیه با واکسن اما...

لیلا کریمی فرشی، روان‌شناس بالینی: حدود شش ماه است که گرفتار کرونا شده‌ایم و هر شخصی به نوعی از آن آسیب دیده است؛ اعصاب‌ها ضعیف شده، تفریحات کمتر شده، خلق آدم‌ها به هم ریخته، ناامیدی زیاد شده، آینده مبهم است و همه اینها دست به دست هم داده‌اند تا روحیه مردم هر روز

روسیه واکسن کرونایی را که ساخته است به یاد نخستین ماهواره‌ای که شوروی سابق به فضا پرتاب کرد «اسپوتنیک-وی» نامگذاری کرد

عکس: Bloomberg

آیا خبر ساخت واکسن کووید - ۱۹ توسط روسیه، معادلات قدرت را

در جهان علم و سیاست به‌هم می‌زند؟

تهدید کرونا با واکسن روسی

از همان آغاز فراگیری کرونا چشم یک جهان به خبری بود که دیروز بالاخره منتشر شد؛ «اولین واکسن کرونا در جهان ساخته شد». این اولین بار نیست که خبر کشف واکسن کرونا منتشر می‌شود، در این میان رقابت عجیبی هم میان کشورهای مختلف در ساخت واکسن این ویروس مرگبار وجود داشت، نشانه‌های این رقابت هم نمایان بود، از پیش خرید داروی رمدسیور توسط آمریکا بگیرد که بسیاری آن را به درستی تمامیت‌خواهی آمریکایی تعبیر کردند تا اخبار دانشگاه آکسفورد بریتانیا که دل بسیاری را خوش کرده بود تا ریشه این ویروس عجیب را بزنند. اما دیروز ولادیمیر پوتین، رئیس جمهوری روسیه به طور رسمی از ساخت نخستین واکسن کرونا و ثبت این واکسن در این کشور خبر داد. خبری که فراتر از گمانه‌زنی و نتایج پژوهشی بود. آن‌طور که رسانه‌های روسی به نقل از وزارت بهداشت این کشور گفته‌اند، امیدوارند تا ماه آینده تولید صنعتی این واکسن را آغاز کنند. درست مثل فراگیری خود این ویروس، سولات ساکنان این دهکده جهانی هم مشابه است، این‌که زمان دسترسی به این واکسن چقدر خواهد بود، یا این‌که این خبر چه تاثیری بر نظام بهداشت و درمان کشورها خواهد گذاشت؟ احتمال چندین ماهه در زندگی روزمره میلیاردها نفر را که کنار بگذارید همین حالا بیش از ۲۰ میلیون مبتلا به کرونا در جهان چشم‌شان به ادامه خبر کشف واکسن کروناست، ایران با بیش از ۱۸ هزار کشته و ۳۳۰ هزار مبتلا هم در صف انتظار است.

میثم اسماعیلی

جامعه

نظام درمانی ایران به آرامش می‌رسد؟

فقط در یک روز، تست کرونای ۲۴۳۵ نفر در ایران مثبت شده است. در همان روز ۱۸۴ نفر جان عزیزشان را از دست داده‌اند، تخت‌های بیمارستانی مملو از بیمارانی است که با مرگ دست و پنجه نرم می‌کنند. کادر درمان حالا ۶ ماه است که یکسره در حال خدمت‌رسانی است، کم هم قربانی ن داده. پروتکل‌های بهداشتی از سوی مردم به شکل شگفتی نادیده گرفته می‌شود. حالا با کشف واکسن ویروس کرونا چه تغییری در این داده‌ها اتفاق می‌افتد؟ کشف این واکسن چه تاثیری در حوزه بهداشت و سلامت ما خواهد داشت؟ مسعود مردانی، متخصص بیماری‌های عفونی به جام‌جم می‌گوید: کمی زود است بخواهیم این تاثیر را پیش‌بینی کنیم. او معتقد است به جای رصد تاثیر این واکسن روی نظام درمانی باید به داشته‌های مان تکیه کنیم. مردانی می‌گوید: «سه روش برای خلاصی از این ویروس وجود دارد، اولین راه پیشگیری است که شامل همه مواردی می‌شود که از آن با عنوان پروتکل‌های بهداشتی یاد می‌شود، مواردی ازجمله بهداشت

ضعیف‌تر از قبل شود. در چنین اوضاعی، خبر خوشایندی مانند کشف واکسن ویروس کرونا می‌تواند روحیه ضعیف‌شده مردم را به آنها برگرداند و بهداشت روان‌شان را تقویت کند. در واقع چنین خبرهایی می‌تواند امیدواری را در افراد زیاد و اضطراب را کم کند و مانند یک مسکن موقتی عمل کند. اما چیزی که در

این میان نباید نادیده بگیریم این است که نکند چنین خبرهایی باعث شود که مردم دیگر پروتکل‌های بهداشتی را رعایت نکنند. در واقع مردم باید بدانند که هنوز دسترسی به واکسن و زمان رسیدن آن به کشور ما در ابهام است و تا زمان مشخص شدن آن نباید پروتکل‌های بهداشتی را فراموش کنند.

واکسن روسی کرونا

دیروز ولادیمیر پوتین، رئیس جمهور روسیه اعلام کرد این کشور نخستین واکسن ویروس کرونای جهان را به ثبت رسانده است؛ خبری که البته با توجه به صحبت‌های

چندی پیش مقامات بهداشتی این کشور چندان دور از انتظار نبود.

البته مراحل ساخت چند واکسن در روسیه از ماه‌ها پیش آغاز شده بود و هفته پیش هم مرحله سوم آزمایش بالینی یکی از این واکسن‌ها که در انستیتو تحقیقاتی کامالیاساخته شده بود، با حضور هزاران داوطلب آغاز شد. واکسنی که با همکاری مشترک وزارت دفاع این کشور و این موسسه پژوهشی ساخته شده است. آزمایش‌های بالینی این واکسن نیز در ۲۸ تیر انجام شده بود و همه ۳۸ داوطلب دریافت‌کننده اولیه آن در برابر ویروس مصون شدند. وزارت بهداشت روسیه اعلام کرده است تولید انبوه این واکسن را از ماه آینده شروع می‌کند و عرضه عمومی آن نیز از ماه اکتبر یعنی اواسط مهر آغاز خواهد شد. گفته می‌شود واکسنی که روس‌ها ساخته‌اند، دو مرحله‌ای است و براساس ویروسی شبیه به سرماخوردگی (آدنوویروس) تولید شده است. مسئولان سازمان جهانی بهداشت هم اعلام کرده‌اند که درباره اثربخشی و مکانیسم واکسن ضدکرونای روسیه در حال گفت‌وگو با مقامات این کشور هستند. رئیس جمهور روسیه در این باره گفت که این واکسن همه آزمایش‌های لازم را گذرانده و حتی یکی از دخترانش نیز آن را تزریق کرده است. میخائیل مورشکو، وزیر بهداشت روسیه هم گفته است که ثابت شده این واکسن بسیار مؤثر و ایمن و گاهی بلند در جهت پیروزی بشر بر کرونا خواهد بود. او همچنین توضیح داده‌که قرار است بر پایه این واکسن شش واکسن دیگر ساخته شود. کریل دمیتریف، رئیس صندوق سرمایه‌گذاری مستقیم روسیه نیز که مسئول تأمین اعتبار آزمایشات واکسن کرونا در این کشور بوده، توضیح داده است که واکسن روسی کرونا، در واقع نوعی کبی‌پردازی از واکسن ابولا است که پنج سال پیش در مسکو تهیه شده است. او که خود در کارآزمایی‌های اولیه بالینی این واکسن شرکت کرده، گفته است که واکسن کرونای روسیه به این دلیل توانسته پیشروی کند که نسخه ارتقا یافته‌ای از واکسن قبلی علیه ویروس سندرم تنفسی خاورمیانه (مرس) است. وادیم تاراسوف، مدیر موسسه بیوتکنولوژی دانشگاه سچنوووا هم اعلام کرده که برای ساخت این واکسن از نوعی فناوری «وکتورهای ژن‌درمانی» که بیش از ۲۰ سال است برای ساخت واکسن‌های مختلف از آن استفاده می‌شود، بهره‌گیری شده است.

امنیت کاذبی که واکسن کرونا می‌سازد

کشف واکسن کرونا فعلا در حد و اندازه‌های یک خبر است، هرچند امیدواری مسئولان و دانشمندان به این است که فاصله خبر و دسترسی مردمان عادی به واکسن کوتاه باشد، اما همین خبر چقدر می‌تواند باری از دوش مردمی بردارد که حالا شش ماه است در سایه هراس از بیماری و مرگ زندگی می‌کنند؟ معیشت‌شان را در اوضاع ناپسaman اقتصادی سخت‌تر کرده و یک زندگی معمولی شده است آرزویشان؟ از تاثیرات روانی فراگیری ویروس کرونا باگناه گفته شده است. این‌که معقول‌ترین تاثیرات آن افزایش اضطراب و پرخاشگری است، این‌که باید منتظر بالا رفتن تنش و وسواس‌های فکری و عملی باشیم. حالا اما سوالمان از مریم نوروزی، روان‌شناس این است که با خبر کشف ویروس کرونا می‌توانیم امید داشته‌باشیم که این تاثیرات روانی کاهش پیدا کند؟ می‌توان امید داشت مسیر سرب‌راییی بدتر شدن سلامت روانی شهروندان حالا در جاده سرازیر افتاده است؟ نوروزی می‌گوید رسانه‌ها در دوره کنونی تاثیر شگفتی بر سلامت مردم دارند، همان‌طور که از دیداد اخبار نامنی، دزدی و... می‌تواند به شکل کاذبی حتی بر سلامت روان مردم تاثیر سونی بگذارد، انتشار اخبار امیدوار کننده هم می‌تواند در بهبود سلامت آنها موثر باشد. او می‌گوید: «کاهش استرس و اضطراب ناشی از خبر کشف واکسن کرونا نه‌تنها در سلامت روانی مردم که حتی در کاهش ابتلا به این بیماری هم مؤثر است چرا که به باور بسیاری از کارشناسان حوزه درمان استرس تاثیر مخرب بسیاری بر سیستم ایمنی بدن دارد، یعنی همان نظامی که ویروس کرونا آن را نشانه می‌گیرد بنابراین با تقویت آن می‌توان به بهبود این بیماری هم امیدوار شد».

نوروزی ادامه می‌دهد: «بروز یک بیماری در سطح جهان در مرحله نخست گاه با انکار و کتمان همراه می‌شود. با شیوع ویروس و همه‌گیری بیماری جامعه به مرحله پذیرش می‌رسد و رعب و وحشت ناشی از ابتلا و عدم معالجه و درمان آغاز می‌شود.» او معتقد است جامعه ایران حالا در این مرحله قرار دارد اما اتفاق ناگوار درست‌در این مرحله صورت می‌گیرد. این امیدواری می‌تواند به نوعی برای افراد یک امنیت کاذب شکل بدهد که منجر به نادیده گرفته شدن رعایت پروتکل‌های بهداشتی شود، اتفاقی که تا در دسترس قرار گرفتن واکسن کرونا برای عموم می‌تواند نتایج فاجعه‌باری به همراه داشته‌باشد. مسعود مردانی نیز به جام‌جم می‌گوید: «همین حالا هم برای مجاب کردن مردم به رعایت این پروتکل‌ها دچار مشکل هستیم».

ایران و واکسن کرونا

ساخت واکسن ایرانی کرونا هم در دستور کار شرکت‌های دانش‌بنیان زیرمجموعه ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) قرار دارد. محمد مخبر، رئیس این ستاد از این خبر داد که ساخت واکسن کرونا در ایران از شش مسیر پیگیری می‌شود. او ۳ روز پیش هم گفت تست انسانی واکسن‌های ساخته‌شده در کشور از ۲ هفته آینده آغاز می‌شود و بنابراین کم‌کم باید منتظر خبرهای بیشتری درباره واکسن ایرانی مقابله با کووید-۱۹ باشیم. ایران هم درراه رسیدن به واکسن کرونا تلاش‌های بسیاری داشته‌است. واکسن کرونای تولیدی در ایران همیشه جزو سولات ثابت از وزیر بهداشت و درمان ایران هم بوده‌است و او هم بارها و بارها عنوان کرده‌است که جامعه پزشکی ایران همچنان در پی یافتن این واکسن هستند. آخرین اخبار حکایت از گذشتن از مرحله حیوانی تست‌های واکسن کرونای ایرانی است. اتفاقی امیدوارکننده که می‌تواند به نوعی عیار علمی ایران در این راه را مشخص کند. هر چند این موضوع مخالفانی هم داشته‌است و یکی از آنها مسعود مردانی است. او به جام‌جم گفته‌بود که «ما در این زمینه اقدامی نکرده‌ایم، اگر هم اقدامی صورت گرفته‌ما اطلاعاتی نداریم و حتماً آقایان می‌خواهند در فرصت مناسب افتخار رونمایی از آن را به نام خودشان بزنند.» کیانوش جهانپور، سخنگوی وزارت بهداشت و درمان هم دیروز اعلام کرد هر چند تست‌های حیوانی واکسن کرونای ایران با موفقیت طی شده‌است اما «مجاز تست بالینی انسانی واکسن ایرانی کرونا هنوز صادر نشده‌است»

واکسن کرونا، عیاری که کلیشه‌ها را شکست

کرونا آزمونی جهانی بود و هست. معیار و سنجه‌ای برای صحت‌سنجی ادعای بی‌شمار بسیار از سوی کشورهای مختلف. وجود یک کلیشه ذهنی غالب همواره کشوری همچون آمریکا را در صدر پیشرفت در حوزه بهداشت و درمان قرار داده بود، سرمایه‌گذاری‌های بسیار این کشور و شعارهای دولتمردان آن هم کمک بسیاری به غالب شدن چنین کلیشه‌ای می‌کرد اما فراگیری ویروس کرونا مترو عیاری شد برای شکستن این کلیشه ذهنی. کشورهای دیگری هم بودند در این میان که خود را پرچمدار پیشرفت در این حوزه می‌دانستند، آلمان یکی از آن کشورهایی است که به عنوان کشوری موفق در عرصه صنعت در راه مهار ویروس کرونا هم موفقیت‌های بزرگی به دست آورده‌بود اما این بار نه آلمان به عنوان کشور پیشرفته اروپایی و نه آمریکا به عنوان مدعی سردمداری در حوزه بهداشت نتوانستند در رقابت برای کشف واکسن کرونا پیروز باشند.

واکسن کی به دست ما می‌رسد؟

عفونی آمریکا هم چند روز پیش هشدار داده‌بود که «ریکدر بهداشت عمومی هرگز نباید از بین برود زیرا احتمال این‌که واکسنی تولید شود که تا ۹۸ درصد موثر باشد، کم است.» اما حالا همه آن پیش‌فرض‌ها از میان رفته‌است و این اتفاق می‌تواند روند مبارزه و مهر ویروس کرونا در جهان را سرعت ببخشد. هر چند هنوز تولید صنعتی این ویروس آغاز نشده‌است اما آن‌طور که مقامات وزارت بهداشت روسیه می‌گویند و تولید صنعتی واکسن کرونا از ماه سپتامبر یعنی اواخر شهریور آغاز خواهد شد.»

آمریکا جاماند

ادعاهای مقامات آمریکایی در راه کشف ویروس کرونا توسط این کشور همواره بخش ثابتی از اخبار این روزها بوده است. پروپاگاندای در اختیار آنها هم امیدواری‌های بسیاری در دل هواداران این کشور ساخته‌بود، وقتی دولت دونالد ترامپ تقریباً تمام موجودی و تولیدات داروی رمدسیویر را از یک شرکت دارویی خرید هم این گمانه‌ها قوت گرفت که این کشور اولین کشوری است که به واکسن کرونا دست یافته است. بسیاری هم آن را به انتخابات پیش روی این کشور پیوند زدند تا نتیجه بگیرند کشف واکسن کرونا به نوعی تنها اهرمی خواهد بود تا محبوبیت از دست رفته ترامپ را بازگرداند اما حالا روسیه توانسته با انجام تست‌های مختلف به صورت رسمی واکسن کرونا را به نام خود ثبت کند. خبری که در ابعاد جهانی هم واکنش‌های جالب توجهی به همراه داشته است. این اتفاق با توجه به عناد و دشمنی آمریکا با مردم ایران هم مهم به نظر می‌رسد، این‌که روسیه با توجه به نزدیکی به دولت ایران آن هم در شرایط کنونی و اعمال تحریم‌های ظالمانه آمریکا علیه مردم ایران شانس استفاده از واکسن برای ایرانی‌ها را افزایش داده است.